

Den Haag, 14 juli 2022

Hierbij maken VNO-NCW en MKB-Nederland graag gebruik van de mogelijkheid om via deze consulatie te reageren op het ontwerp beleidsprogramma Klimaat. Het bedrijfsleven in Nederland steunt de ambitieuze doelen en aanpak van het kabinet dat nodig is om de klimaatafspraken uit “Parijs” na te komen. Verduurzaming staat volop in het vizier, zeker nu de energieprijzen de pan uit rijzen. Dit biedt kansen om te versnellen, maar maakt ook dat het beleid van het kabinet rekening moet houden met omstandigheden waarin het bedrijfsleven verkeert. Bovenal moet de uitvoering snel ter hand worden genomen. Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn:

- De tekorten op het elektriciteitsnet en aan voldoende vakkensen moeten opgelost en de beschikbaarheid van duurzame energie moet omhoog.
- De toegang tot financiering en subsidie moet beter aansluiten op de praktijk van ondernemers, bijvoorbeeld door het intensiveren en differentiëren van regelingen als de SDE++ en VEKI.
- Meer samenhang van het nationale beleid met het Europese beleid om stapelingen te voorkomen.
- Belastingverhogingen helpen niet om de verduurzaming van het bedrijfsleven te versnellen, zeker gegeven de hoge energieprijzen.

In het onderstaande geven we een gecombineerd antwoord op de vragen 1 en 4 en antwoord op vraag 2.

Vraag 1: Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de sectoren industrie, elektriciteit, gebouwde omgeving, mobiliteit en landbouw en landgebruik (Hoofdstuk 3)?

Vraag 4: Welke mogelijkheden ziet u om het beleid opgenomen in het beleidsprogramma te verbeteren en/of te versnellen?

Industrie

Terecht stelt het kabinet vast dat de verduurzaming van de industrie in Nederland moet plaatsvinden. Het is goed om te constateren dat het kabinet de verduurzaming van de industrie wil ondersteunen door het intensiveren van generieke subsidie instrumenten en het versterken en versnellen van de aanleg van infrastructuur. Maatwerk is hierbij een belangrijk instrument voor het versnellen van de verduurzaming in Nederland. Een op de doelgroep afgestemde aanpak voor de verduurzaming van het mkb is noodzakelijk. Hieronder is een aantal aandachtspunten geformuleerd:

- De CO₂-heffing wordt aangescherpt. Gegeven de problematiek met het energienetwerk en lange looptijd van vergunningen hebben niet alle bedrijven de kans om zich dan al aan te passen aan de aangescherpte CO₂-heffing. In sommige gevallen kan dat komen doordat een bedrijf – door toedoen van de overheid – niet kan beschikken over infrastructuur en vergunningen. Voor deze objectief vast te stellen gevallen zou een tijdelijk noodventiel voor de CO₂-heffing in werking moeten worden gezet.

- Tegenover een aanscherping van de CO₂-heffing is een passende intensivering en differentiatie nodig van generieke faciliteiten, als de SDE en de VEKI. Differentiatie is nodig, zodat de verschillende technieken die nu nog niet in aanmerking komen maar wel noodzakelijk zijn voor de verduurzaming, in aanmerking komen. De voor het Klimaatfonds beschikbare middelen moeten per direct kunnen worden ingezet en niet pas in 2024 conform de huidige planning van het kabinet. De urgentie van de verduurzaming is te hoog om te wachten tot 2024.
- De IKC voorkomt een ongelijk speelveld dat ontstaan is bij de afname van energie door de industrie waar de ETS-prijs in de energieprijs is opgenomen. Landen als Duitsland, Finland, Tsjechië en Spanje hebben al een nieuwe IKC regeling. Hierdoor ontstaat er een ongelijk speelveld. We stellen daarom voor om de IKC met nog een periode van vier jaar te verlengen.
- De combinatie van hoge energieprijzen en de problematiek met congestie op het elektriciteitsnetwerk en vergunningverlening voor de aanleg van infrastructuur willen we vasthouden aan de vijf jaar terugverdientermijn voor de energiebesparingsplicht. Daarbij komt dat door het toepassen van een hogere energieprijs voor de terugverdientermijn al veel meer maatregelen vallen onder de energiebesparingsplicht. Dit zorgt voor een forse extra inspanning van de bedrijven.
- Maatregelen uit het Klimaatakkoord, Coalitieakkoord en het Europese beleid kunnen samen optellen tot disproportionele lastenverzwaringen voor bedrijven, zeker nu de energieprijzen in de markt al zeer hard zijn gestegen: elektriciteitsprijzen zijn verdubbeld en gasprijzen verdriedubbeld. Gegeven de hoge energieprijzen is het energie verbruik al drastisch teruggelopen. Dit maakt het extra verhogen van belastingen overbodig voor het terugdringen van het energieverbruik.
- In het Coalitieakkoord wordt vooruit gelopen op het besluit voor een nieuwe Richtlijn Energiebelasting door het alvast terugbrengen van de degressiviteit in de Energiebelasting. Het heeft onze voorkeur om eerst de onderhandeling over de EU-richtlijn Energiebelasting af te wachten. Vooruitlopen op een besluit leidt tot een verstoring van het gelijkspel, waardoor de kans op carbon-leakage zal toenemen.
- Wat betreft groene waterstof is van belang dat het kabinet snel zorgt voor de beschikbaarheid van voldoende waterstof (import en productie) om te kunnen verduurzamen. Hierbij moet specifiek instrumentarium komen voor snelle opschaling van waterstofproductie in de komende jaren. In het klimaatfonds zijn hiervoor voldoende middelen gereserveerd. Met betrekking tot de doelen voor 2030 en instrumentarium daarvoor, moet eerst meer duidelijkheid komen over de Europese definitie van groene waterstof en de definitieve Europese doelstelling voor 2030, de staatsteunkaders, de importperspectieven, etc. We moeten niet vooruitlopen op EU-besluitvorming om het gebruik van groene waterstof nu al in Nederland te verplichten. De zeer hoge extra kosten voor internationaal concurrerende industrie (zoals kunstmest, raffinaderijen en staal) kunnen niet doorgerekend worden.

Ontzorging en advies mkb

- Slagers, garages en (grotere) horeca hebben een verschillend energiegebruik. Deze ondernemers hebben daarom een advies nodig wat past bij hun sector, en moeten dat advies ook kunnen uitvoeren. Daarom stellen wij het volgende voor:

Maatwerk voor afgestemd op mkb-doelgroepen

- a) Bedrijven met een vergelijkbaar energieverbruik als huishoudens zouden gebruik moeten kunnen maken van dezelfde faciliteiten als huishoudens, in casu het isolatiefonds.
- b) Ondernemers uit het mkb met meer energieverbruik dan huishoudens, zoals bakkers, garages en horeca, moeten ontzorgd worden. Huidige regelingen zijn niet bekend, of niet passend waardoor bedrijven niet bereikt worden. Ook is er geen financiële ondersteuning van de onrendabele top. Wij stellen voor om voor al deze kleinere bedrijven per sector te ontzorgen in hun verduurzaming. Hiervoor dienen ‘trusted advisors’ in te worden gezet, om ondernemers wél te bereiken. Daarnaast is het nodig dat de begeleiding ook handelingsperspectief biedt voor inpassing van de verduurzaming in het bedrijf. De ontwikkeling van dit programma moet samen met de ondernemers(organisaties) worden gedaan, zodat de bedrijven ook echt bereikt worden. Hierbij heeft het onze voorkeur dat ministeries van EZK en BZK in gezamenlijkheid dit programma vorm te geven.
- c) Bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen hebben een verplichting om investeringen te doen die in 5 jaar terug te verdienen zijn. Een deel van deze groep wil verdergaande investeringen doen. De huidige VEKI (Versnelde Klimaatinvestering Industrie) voldoet al gedeeltelijk om verdergaande verduurzaming te ondersteunen. Voor het meer passend maken van de VEKI voor deze energie intensieve industrie, stellen wij drie aanpassingen voor: 1) vergroot het budget van de VEKI uit de middelen van het klimaatfonds, 2) breng een “hekje” aan waarbij een deel van de middelen beschikbaar is voor kleinere bedrijven en investeringen en 3) verlaag de ondergrens van 125.000 euro subsidie naar 70.000 euro.¹

Mobiliteit

We steunen het kabinet bij het verder vergroenen van de mobiliteit, dat uiteindelijk zal leiden tot emissieloos vervoer. Het stimuleren van elektrische auto’s en de extra aandacht voor laadinfrastructuur juichen wij toe.

- Voor het realiseren van de doelen voor emissieloos vervoer is een aantal elementen van belang. Wij vragen aandacht voor het intensiveren van de laadcapaciteit; we zien dat het kabinet de problematiek met het elektriciteitsnetwerk erkent. Ook is voor de inzet van waterstof een uitgebreid tank- en laadinfrastructuur noodzakelijk. De inzet is dat het kabinet de aanleg van tank- en laadinfrastructuur als prioriteit in het beleidsprogramma opneemt.
- Als het gaat om emissies van zakelijk verkeer, stellen wij voor om de registratieverplichting voor werkgevers (100+) in te voeren en daarbij een mogelijke CO₂-normering eerst goed in te regelen, voordat er nog een regeling bovenop wordt gelegd in de vorm van een vlootnormering.
- Verder vragen we een alternatieve aanpak om invulling te geven aan de 0,7 megaton CO₂ reductie die staat voor de afbouw BPM vrijstelling in het bestelverkeer. Via andere maatregelen is een zekerder resultaat te boeken op zowel CO₂ reductie als inkomsten voor de schatkist. Het huidige voorstel voor afbouw van de BPM vrijstelling leidt tot

---

¹ De CE Delft [analyse](#) in opdracht van de RVO over de EIA laat zien dat voor mkb-bedrijven procesverduurzamingsprojecten gemiddeld een subsidie van 74.000 euro kregen in de jaren 2012-2016. De VEKI-grens die met name gaat over projecten in de processen van bedrijven, zou op basis daarvan kunnen worden verlaagd naar 70.000 euro. Dan kunnen alle typen bedrijven versneld verduurzamen.

excessieve prijsstijgingen bij de verkoop van bestelauto's die door gebrek aan alternatieve duurzame keuzen niet haalbaar zijn.

- Wij roepen de overheid op om als *launching customer* voor de verduurzaming van de zee- en binnenvaart te opereren.

Gebouwde omgeving

De klimaatdoelstellingen om in 2030 tot een halvering te komen van de CO₂ uitstoot door (bedrijfs)gebouwen zijn ambitieus. Dat vergt een concreet implementatieplan. Het bedrijfsleven is positief over het beleidsprogramma om de gebouwde omgeving te verduurzamen die hier invulling aan geeft. Met name zijn we te spreken over het ontzorgingsprogramma voor het mkb, zodat zij worden ondersteund in het duurzaam maken van hun bedrijven. We zien nog de volgende aandachtspunten:

- Gemiste kans is dat in het Nationaal isolatieprogramma bedrijven die qua energiegebruik vergelijkbaar zijn met burgers niet worden meegenomen. Dat is al wel het geval bij het hybride warmtepompen programma. Bedrijven dit tot deze groep behoren zouden toegang moeten krijgen tot het nationale isolatieprogramma.
- Het kabinet wil via normering een maximum stellen aan de energieprestaties van gebouwen. Dit door het uitfasen van de "slechtste" labels. Dit kan een effectieve manier zijn om sneller te verduurzamen en geeft duidelijkheid aan pandeigenaren. Het is van belang bij deze normstelling om te bezien in hoeverre die aansluit bij de verplichting om maatregelen te treffen die in vijf jaar zijn terugverdiend. Voor zover deze verplichting gepaard gaat met een langere terugverdientermijn dan vijf jaar, zou hier een vergoeding van de onrendabele top gewenst zijn.
- Toegang tot passende financiering is belangrijk. Het is daarom positief dat Bespaargarant wordt ondersteund, en wordt gekeken naar een BMKB-Groenregeling. Om te kunnen verduurzamen is beschikbaarheid van financiering noodzakelijk, zeker nu veel ondernemers fors ingeteerd hebben op hun eigen vermogen door corona en de hoge energieprijzen.

Elektriciteit

Wij staan achter de inzet van het kabinet inzake CO₂-vrije elektriciteitsproductie, de verhoging van de productie van wind op zee, en de inzet op kernenergie als volwaardig onderdeel van het energiesysteem dat structureel leveringszeker, emissieloos en betaalbaar is. Het is positief dat het kabinet nu de problematiek rond netcapaciteit onderkent, benoemt en er een oplossing voor zoekt. Onze inzet is specifiek gericht op:

- Meer wind op zee. Wij steunen het kabinet in het opvoeren van de capaciteit voor energie van wind op zee, maar wij zouden graag daar nog een schep bovenop willen doen gegeven de verwachte groei van het gebruik van groen waterstof en de oorlog in Oekraïne.
- Snelle oplossing voor tekorten elektriciteitsnet. Er is sprake van een kritieke situatie van het elektriciteitsnet in tien van de twaalf provincies met negatieve uitschieters Limburg en Noord-Brabant. Daarom roepen wij het kabinet op om de urgente acties genoemd in het voorstel van begin dit jaar 'Samen sneller het net op' van VNO-NCW, MKB-Nederland,

de netbeheerders, gemeenten, provincies en diverse andere organisaties, zo snel mogelijk uit te voeren. Hierbij moet het kabinet meer regie nemen en de Kamer regelmatig informeren over de voortgang van de acties die er toe leiden dat de netcongestieproblemen worden opgelost. Dit om te voorkomen dat de transitie en het halen van de CO₂-reductiedoelstellingen voor 2030 in gevaar komen.

Vraag 2 : Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de horizontale beleidsagenda's, waaronder de circulaire economie, het actieplan groene banen en de betrokkenheid van burgers bij het klimaatbeleid (Hoofdstuk 4)?

- In het ontwerpbeleidsprogramma wordt op verschillende plaatsen verwezen naar het stimuleren en/of normeren van hergebruik en recycelaatbijmenging, onder meer bij bouwmaterialen (stimuleren hergebruik en recycelaat) en kunststoffen (nader onderzoek naar heffing op fossiel voor kunststoffen). Beleidsprykkels zijn alleen effectief als bedrijven handelingsperspectief hebben om af te zien van fossiele grondstoffen (zoals inzet van grondstofgebruik biograndstoffen of recycelaat in het productieproces én voldoende sorteer-, verwerkings- en recyclingcapaciteit). Essentieel is dan ook dat er voorafgaand aan invoering van dergelijke beleidsprykkels het effect van de ingreep op andere ketenschakels in de waardeketen helder is. In de bouwsector komt namelijk minder materiaal voor recycling en hergebruik vrij (uitstroom) dan dat er de keten ingaat (input) en ook in de kunststofketen is de beschikbaarheid van voldoende recycelaat en verwerkingscapaciteit een knelpunt. De introductie van meer drang en dwang maakt in zulke gevallen dus ook beleidsprykkels elders in de keten noodzakelijk om daadwerkelijk meer circulariteit mogelijk te maken.
- Onderzoek van TNO en Ecorys heeft aangetoond dat CE-beleid kan bijdragen aan het realiseren van 7,2 Mton CO₂-reductie^[1]. Om extra circulaire stappen mogelijk te maken is het daarom van belang dat ook scope 3 emissiereducties worden meegeteld en verrekend. Hier signaleren wij een spanning tussen nationaal (scope 1) klimaatbeleid en circulair (scope 3) beleid. Circulaire businessmodellen kunnen leiden tot meer CO₂-uitstoot in Nederland, terwijl het netto overall effect een lagere CO₂-uitstoot over de hele waardeketen (mondiaal) kan betekenen. De positieve klimaatimpact van scope 3 beleid zou daarom zwaarder moeten worden gewaardeerd.
- Afvalwetgeving en bijbehorende vergunningverlening zijn knelpunten om secundaire grondstoffen te hergebruiken of te importeren. Onduidelijkheid bij zowel vergunningverleners als bij bedrijven over het werken met afval of grondstoffen staat het toevoegen van recycelaat in producten onvoldoende van de grond komen.
- Voor het verkrijgen van voldoende feedstock voor recycling, vragen we het kabinet voor de afvaltransportwetgeving aan te sluiten op de geldende Europese normen, en dus niet nationaal al vooruitlopen op aangekondigde aanpassingen van de Europese normen. Hiermee wordt voorkomen dat recyclingbedrijven te weinig feedstock kunnen blijven importeren.

---

^[1] TNO heeft afgelopen jaar becijferd dat circulaire maatregelen richting 2030 kunnen zorgen voor 7,2 megaton extra CO₂-reductie in Nederland en nog 4,9 megaton meer in het buitenland.

- Wij wijzen tot slot op het risico van stapeling van Europees, nationaal en regionaal beleid en mogelijke dubbele lasten of contradicties die daarvan uit gaan. Een voorbeeld hiervan is het aanscherpen van de eisen vooruitlopende op de Ecodesign Verordening die op termijn moet leiden tot producten die beter repareerbaar, herbruikbaar en recyclebaar zijn.

Voor meer informatie:

VNO-NCW / MKB-Nederland

Drs. E.R Rodenhuis

Rodenhuis@vnoncw-mkb.nl